

Kangasraunikki

Såpört

Gypsophila fastigiata

Uhanalaisuusluokka (IUCN): erittäin uhanalainen (EN)

Uhanalainen ja erityisesti suojeltava (LSA 521/2021)

Rauhoitettu (LSA 521/2021)

Luonnehdinta

Kangasraunikki on monivuotinen, mätästävä kohokkikasvi. Sen tanakka, koheneva, pystyhaarainen varsi on noin 10–40 cm korkea ja yläosasta nystykarvainen. Valkoiset kukat ovat tiheäköinä, runsaskukkaisina kukintoina. Sinertävänvihreät, tasasoukat lehdet ovat nauhamaisen kapeat, ja muodostavat varren tyvelle runsaslehtisen ruusukkeen. Syvälle ulottuvan juurensa avulla kangasraunikki kestää hyvin kuivuutta. Kangasraunikki kukkii heinä-elokuussa.

Elinympäristö ja levinneisyys

Kangasraunikki kasvaa hiekkakankailla ja -törmillä, avoimilla hiekkaisilla harjuilla, teiden ja polkujen varsilla sekä kalkkikallioilla. Suomessa kangasraunikin kasvupaikat ryhmittyvät neljälle erilliselle alueelle Varsinais-Suomeen, Satakuntaan, Etelä-Karjalaan ja Koillismaalle.

Nykytila ja uhkatekijät

Valoa vaativa kangasraunikki on paikoin kärsinyt metsien sulkeutumisesta ja rehevöitymisestä. Myös metsäpalojen väheneminen on ollut sille haitaksi. Voimakkaana kilpailijana hietakastikka saattaa vallata elintilaa kangasraunikin jäädessä alakynteen. Nykyään kangasraunikkia uhkaavat metsän uudistamis- ja hoitotoimet, avoimien alueiden sulkeutuminen sekä soranotto. Noin kolmannes sen tunnetuista kasvupaikoista on suojelematta, mutta lähes kaikki Koillismaan kasvupaikat ovat Oulangan kansallispuistossa.

Hoitosuosituks

Erityisesti suojeltava kangasraunikki vaatii siemenistä lisääntyäkseen paljasta kivennäismaata ja hyötyy puuston poistosta ja kulutuksista. Hakkuiden jälkeinen taimikkovaihe tulee pitää harvana ja heinittyminen estää. Ihanteellisin kasvupaikka kangasraunikille on harvapuustoinen tai puuton aurinkoinen hiekkarinne, jonka kasvipeite on aukkoista. Oulangan kansallispuiston kasvupaikat eivät tarvitse hoitoa, mutta eteläisillä kasvupaikoilla hoitotarve on ilmeinen. Kangasraunikin kasvupaikat tulee rajata soranoton ulkopuolelle. Luonnonhoidollisten kulutusten toteuttamiseen ja kalkkikallioiden sekä harjujen vapaaehtoiseen suojeluun ja luonnonhoitoon on mahdollista hakea rahoitusta METSO-ohjelman kautta.

Lähteet

- Hämet-Ahti, L., Suominen, J., Ulvinen, T. & Uotila, P. (toim.). 1998. Retkeilykasvio. 4. uudistettu painos. Luonnontieteellinen keskusmuseo, Kasvimuseo, Helsinki. 656 s.
- Laine, U. 1997. Kangasraunikki – såpört. Teoksessa Rytteri, T. & Kettunen, T. (toim.). Uhanalaiset kasvimme. Suomen ympäristökeskus ja Kirjayhtymä Oy, Helsinki. S. 167.
- Korvenpää, T. & Laine, U. 2012. Kangasraunikki – *Gypsophila fastigiata*. Teoksessa: Rytteri, T., Kalliovirta, M. & Lampinen, R. (toim.). Suomen uhanalaiset kasvit. S. 202–203. Tammi, Helsinki.

Kuva: Arne Saarni